

## HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 30/1997 vp

### Hallituksen esitys laiksi poliisin henkilökistereistä annetun lain muuttamisesta

#### JOHDANTO

##### *Vireilletulo*

Eduskunta on 9 päivänä lokakuuta 1997 lähettänyt hallintovaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 133/1997 vp laiksi poliisin henkilökistereistä annetun lain muuttamisesta.

##### *Lausunto*

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon (PeVL 29/1997 vp), joka on tämän mietinnön liitteenä.

##### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina  
- tietohallintopäällikkö Aulis Gerlander, lain-

säädäntöneuvos Antti Peltari ja ylitarkastaja Jouko Huhtamäki, sisäasiainministeriö  
- lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin ja lainsäädäntöneuvos Leena Vettenranta, oikeusministeriö  
- esittelijäneuvos Jorma Kuopus, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia  
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio  
- tullisihteeri Petra Mäyrä, Tullihallitus  
- apulaispäälikkö Kari Rantama ja rikosylitarkastaja Kimmo Hakonen, keskusrikospoliisi  
- osastopäällikkö Matti Simola ja lakimies Harri Sarvanto, suojelupoliisi.  
Ulkoasianministeriö on antanut asiassa kirjallisen lausunnon.

#### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisin henkilökistereistä annettua lakia. Muutokset liittyvät Brysselissä 26 päivänä heinäkuuta 1995 tehtyyn Euroopan poliisiviraston perustamista koskevaan yleissopimukseen ja siihen liittyvään 24 päivänä heinäkuuta 1996 tehtyyn Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevaan lisäpöytäkirjaan, joiden eräiden määräysten hyväksymisestä on annettu eduskunnalle erikseen esitys.

Euroopan poliisiviraston perustamista koskevalla yleissopimuksella perustetaan Euroopan poliisivirasto, jonka tehtävänä on avustaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisia vi-

ranomaisia yleissopimuksessa määriteltyjen kansainvälisen rikollisuuden muotojen estämisessä ja selvittämisessä.

Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi tarvittavia muutoksia säännöksiin, jotka koskevat rekisteröidyn tarkastusoikeuden rajoitusta, tietojen luovuttamista muille kuin poliisille ja tietojen luovuttamista ulkomaille, poliisin tietojensaanti-oikeutta eräistä rekistereistä sekä luotettavuuslausuntoja.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin Euroopan poliisiviraston perustamista koskeva yleissopimus.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

**Perustelut****Yleisperustelut**

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valio-kunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksen-mukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esi-tykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muutettuna.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut hallitus-muodon 8 §:n 1 momentin säännöksiä pian pe-rusoikeusuudistuksen voimaantulon jälkeen lau-sunnossa, joka koski lakiehdotusta poliisin teh-tävien suorittamisesta puolustusvoimissa (HE 57/1995 vp, HaVM 3/1995 vp ja PeVL 8/1995 vp). Perustuslakivaliokunta korosti yleisesti lain yksi-tyiskohtaisten säännösten täsmällisyyden tär-keyttä. Valiokunta totesi erikseen, että myös kysymys henkilökistereihin talletettujen tietojen säilytysajoista kuuluu kyseisessä perustuslain-kohdassa ilmaistuun lailla säätämisen vaatimuk-sen piiriin. Tämän näkemyksen perustuslakiva-liokunta on uudistanut lausunnossaan 7/1997 vp.

Lakiehdotuksen 24 § koskee henkilökisteri-tietojen poistamista. Ehdotettu uusi 2 momentti, joka koskee perustettavaa Europol-talletusrekis-teriä, täyttää perustuslakivaliokunnan lausun-non mukaan lailla säätämisen vaatimuksen. Py-kälän 3 momentin mukaan muihin henkilökiste-riihin talletettujen tietojen säilytysajoista sää-detään asetuksella. Tämä säännös on perustusla-kivaliokunnan lausunnon mukaan selkeästi vas-toin valiokunnan edellä mainituissa lausunnois-sa ilmaistua kantaa ja johtaa lakiehdotuksen kä-sittelyyn vaikeutetussa säätämisyjärjestyksessä. Laki voidaan kuitenkin säätää tavallisessa lain-säädäntöjärjestyksessä, jos momenttiin sisällyte-tään säännökset säilytysajoista tai jos momentti tässä yhteydessä poistetaan. Lausunnon mukaan jälkimmäisessä tapauksessa tietojen säilytysai-koihin sovellettaisiin yleistä henkilökisterilain-säädäntöä, kunnes mahdollisesti poliisin henki-lökisterilain kokonaisuudistuksen yhteydessä tästä asiakokonaisuudesta otetaan lakiin omat säännökset.

Hallintovaliokunta ehdottaa perustuslakiva-

liokunnan lausuntoon viitaten lakiehdotuksen 24 §:n 3 momentin poistamista. Samalla valio-kunta ehdottaa lakiehdotusta muutettavaksi si-ten, että siihen sisällytetään poliisin henkilökiste-riereissä olevien tietojen poistosäännökset sekä tästä syystä tietojärjestelmien ja niiden osarekis-terien peruskuvaus.

Tietojen poistosäännöksistä säädetään tällä hetkellä poliisin henkilökistereistä annetussa asetuksessa (1116/1995). Poistosäännökset valio-kunta ehdottaa nostettavaksi lakiin sellaisenaan lukuun ottamatta suojelupoliisin toiminnallises-sa tietojärjestelmässä säilytettävien luotettavuus-lausuntojen säilytysaikaa. Luotettavuuslausun-not ehdotetaan poistettavaksi kymmenen vuo-den kuluttua niiden antamisesta. Lisäksi tunnis-tettavien rekisteriin, tuntomerkki- ja tekotapare-kisteriin sekä poliisin henkilöstöön kuuluvan tai poliisin henkilöstöön kuuluvien muodostaman työryhmän käyttöön perustettavien pysyvien henkilökisterien tietojen säilytysaikoja koske-via säännöksiä ehdotetaan tarkennettaviksi.

Tietojärjestelmien ja niiden osarekisterien määrittelystä säädetään nykyisin poliisin henki-lökistereistä annetussa asetuksessa. Valiokun-ta katsoo, että perusmääritelmien säätäminen on laissa tarpeen, koska myös tietojärjestelmissä tal-letettujen tietojen poistamista koskevat säännök-set jokaisen osarekisterin osalta erikseen ehdote-taan nostettavaksi lakiin. Yksityiskohtien osalta viitataan yksityiskohtaisiin perusteluihin jäljem-pänä.

Tietojen poistosäännösten ja rekisterien mää-rittelyjen nostaminen lain tasolle aiheuttaa mui-takin muutoksia hallituksen esitykseen. Esityk-sen 24 §:n 2 ja 3 momentti ehdotetaan tarpeetto-mina kumottavaksi. Valiokunnan ehdottamassa uudessa 24 a §:n 2 momentissa säädettäisiin Eu-ropol-talletusrekisterissä olevien tietojen poista-misesta.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi 5 §:n 1 mo-mentti. Muutos on tarpeen, koska poliisin valta-kunnalliseen käyttöön tarkoitettujen pysyvien automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpi-dettävien henkilökisterien perusmäärittelyt eh-dotetaan nostettavaksi lakiin.

Valiokunta pitää edellä ehdotettua väliaikaisena ratkaisuna ja korostaa, ettei tämä menettely korvaa poliisin henkilökisteriä koskevien säännösten tarkistamisen tarvetta kokonaisuudessaan muun muassa valmisteltavana olevan henkilökisterilain uudistuksen johdosta. Tehy ratkaisua ei myöskään voida pitää ennakkokannanottona poliisin henkilökisterilain suhteesta henkilökisterilain uudistamisen yhteydessä omaksuttaviin linjauksiin.

*Valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että yleisen henkilökisterilain uudistamista koskevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen eduskunnalle annetaan mahdollisimman pian lakiehdotus koskien poliisin henkilökisterilain uudistamista muun ohella siten, että lain tasolla säädetään riittävän yksityiskohtaisesti poliisin henkilökisteriä, niihin talletettavista tiedoista, tietojen käyttötarkoituksesta ja tietojen säilytysajoista.*

### **Yksityiskohtaiset perustelut**

*1 §. Lain soveltamisala.* Pykälän 2 momenttia valiokunta ehdottaa muutettavaksi siten, että voimassa olevasta poliisin henkilökisteriasetuksesta lakiin siirrettäväksi ehdotetut poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitetut automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävät pysyvät tietojärjestelmät, poliisiasian tietojärjestelmä ja hallintoasian tietojärjestelmä, luettelaisiin tässä momentissa. Lisäksi momentissa sanotun epäiltyjen rekisterin nimi muutettaisiin rekisterin tietosisältöä paremmin kuvaavaksi epäiltyjen tietojärjestelmäksi. Momentissa nimetyistä rekistereistä säädettäisiin suoraan laissa.

*1 a §. Poliisiasian tietojärjestelmä.* Uudessa pykälässä valiokunta ehdottaa säädettäväksi nyt voimassa olevan poliisin henkilökisteriasetuksen 2 §:ssä säädetyn poliisiasian tietojärjestelmän peruskuvauksen. Tietojärjestelmän ja sen osarekisterien perusmäärittely laissa on tarpeen, koska myös tietojärjestelmässä talletettujen tietojen poistamista koskevat säännökset ehdotetaan tässä mietinnössä säädettäväksi tietojärjestelmän jokaisen osarekisterin osalta erikseen.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että poliisiasian tietojärjestelmä on poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä. Käyttäjäpiiriin määrittely vaikuttaisi muun muassa siihen, pidettäisiinkö poliisiorganisaation sisäistä tietojen vaihtoa henkilökisterilaissa tarkoitettuna käyttönä vai luovutuksena. Tietojärjestelmän säännönmukaiseen käyttäjäpiiriin kuuluisi koko poliisin henkilöstö, jolla olisi lähtökohtaisesti oikeus käyttää tietojärjestelmän tietoja. Käytännössä käyttöoikeudet rekisteriin annettaisiin vain henkilön kulloisenkin tehtävän edellyttämässä laajuudessa. Ensisijaisesti käyttöoikeudet rajattaisiin kihlakunnista muodostuvan oman toiminta-alueen juttuihin. Jos henkilön tehtävät edellyttäisivät esimerkiksi koko valtakunnan laajuisten tietojen käyttöä, laajennettaisiin käyttöoikeudet koskemaan koko rekisterin tietosisältöä. Tällaisia tehtäviä olisivat esimerkiksi laajojen rikosten sarjoittamistehtävät ja rikosten analysointia koskevat tutkimus- ja tilastointitehtävät.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, että poliisiasian tietojärjestelmä muodostuu osarekistereistä, jotka nimettäisiin. Osarekisterit olisivat voimassa olevan poliisin henkilökisteriasetuksen 2 §:ssä säädetty rikosilmoitushakemisto, etsintäkuulutusrekisteri, tunnistettavien rekisteri, omaisuusrekisteri, pidätettyjen rekisteri, tunto-merkkirekisteri, tekotaparekisteri, etsittävien moottoriajoneuvojen rekisteri ja sanomanvälitykseen sekä perustettavaksi ehdotettavat uudet osarekisterit tutkinta- ja virka-apujärjestelmä tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistohakemisto. Tietojärjestelmän ja sen osarekisterien tietosisällön tarkempi kuvaus jäisi edelleen poliisin henkilökisteriasetuksen 2 §:ään.

Nyt käytössä olevat poliisiyksikön tai useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön perustettu automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävät tutkinta- ja virka-apujärjestelmät ja niiden arkistohakemistot yhdistettäisiin ja niistä muodostettaisiin poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tutkinta- ja virka-apujärjestelmä sekä tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistohakemisto.

Poliisilla on käytössä 11 aiempaan läänijakoon perustuvaa tutkinta- ja virka-apujärjestelmää arkistohakemistoihin ja keskusrikospoliisin tutkinta- ja virka-apujärjestelmä arkistohakemistoihin. Järjestelmät on sijoitettu 22 Unix-palvelimeen, jotka on hajasijoitettu alueellisesti ja keskusrikospoliisiin. Rekisterit ovat sovelluksen ja tietokannan osalta identtisiä. Tällaisen hajautetun järjestelmän ylläpito vaatii runsaasti henkilöresursseja, koska esimerkiksi kaikki sovellukseen tehtävät muutokset on tehtävä jokaiseen tietokantaan erikseen ja jokaista Unix-palvelinta varten on oltava sen ylläpitoon ja huoltoon koulutettua henkilökuntaa. Yhdistämällä nämä tietokannat yhdeksi valtakunnalliseksi tietokannaksi ja sijoittamalla tämä tietokanta keskusrikospoliisiin, mihin poliisin muutkin valtakunnalliset tietokannat on sijoitettu, säästettäisiin tietokannan ylläpito- ja huoltoressursseja.

Poliisin on toimitettava lain mukaan vuosittain muun muassa Tilastokeskukselle tietoja rikollisuudesta. Näitä tietoja kerätään nyt pääasiassa läänihallitusten ja keskusrikospoliisin pitämistä tutkinta- ja virka-apujärjestelmistä. Tietojen kerääminen näistä hajautetuista järjestelmistä on hidasta ja runsaasti henkilötyötä vaativaa. Tietojen hankkiminen poliisin omaan tutkimus- ja analysointityöhön on samasta syystä hidasta ja työlästä. Kun hajautetut tietokannat yhdistettäisiin, voitaisiin edellä mainitut tehtävät suorittaa olennaisesti nopeammin ja taloudellisemmin. Lisäksi yhdestä tietokannasta hankittujen tilastotietojen oikeellisuus ja samasisältöisyys olisi nykyisiä tilastotietoja parempi.

Tutkinta- ja virka-apujärjestelmän käyttötarkoitus on esitutkintalain ja esitutkinnasta ja pakkokeinoista annetussa asetuksessa tarkoitetussa esitutkinnassa sekä poliisilaisissa tarkoitetussa poliisitutkinnassa tai virka-aputehtävässä syntyvän aineiston atk-pohjainen käsittely ja ilmoitusjäljennösten tulostaminen esitutkinnan ja poliisitutkinnan tehostamiseksi, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden edistämiseksi, asiakaspalvelun parantamiseksi ja tilastojen tuottamiseksi.

Rekisterin säännönmukaisia tietolähteitä ovat poliisille tehty rikosilmoitukset, muut po-

liisitoimenpiteistä tehdyt ilmoitukset, tutkinnassa ja päihtyneiden säilöönnoton yhteydessä syntyvät tiedot sekä esitutkinnan ja poliisitutkinnan päätöstiedot.

Rekisterin sisältämät tietotyypit ovat: 1) rikos- ja poliisitoimenpiteistä tehdyissä ilmoituksissa rikoksesta epäillyt henkilöt, joista talletetaan rekisteriin henkilötunnus, syntymäaika, suku- ja etunimet, kansalaisuus- ja syntymämaatiedot, ammatti, osoite- ja puhelinnumerotiedot, 2) rikos- ja poliisitoimenpiteistä tehdyissä ilmoituksissa ilmoittajina, todistajina ja asianomistajina esiintyvät tai muuten ilmoitukseen liittyvät henkilöt, joista talletetaan rekisteriin suku- ja etunimet, henkilötunnus, syntymäaika, kansalaisuus- ja syntymämaatiedot, ammatti sekä osoite- ja puhelinnumerotiedot ja 3) esitutkinta- ja poliisitutkintailmoituksiin lisäksi kuuluvat poliisi- ja oikeushenkilöt, esineet, ajoneuvot ja kulkuneuvot, veneet, huumausaineet, liikenneonnettomuuksien olosuhdetiedot, rikos- ja toimenpideilmoitusten nimikkeet, pakkokeinot, esitutkinnan ja poliisitutkinnan päättämistiedot sekä lisäksi vapaan tekstin muodossa ilmoituksen selostusosa ja ilmoitukseen liittyvät merkintäosat sekä muut tarpeelliset tiedot.

Tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistohakemiston käyttötarkoitus on esitutkintalain ja esitutkinnasta ja pakkokeinoista annetussa asetuksessa tarkoitetussa esitutkinnassa sekä poliisilaisissa tarkoitetussa poliisitutkinnassa tai virka-aputehtävässä syntyneen aineiston, joka on asiakirjoina arkistoitu kihlakuntien poliisilaitosten arkistoihin, löytämiseksi tarpeellisten tietojen tallettaminen. Arkistohakemisto palvelisi myös tutkintapöytäkirjoja tarvitsevia asianomistajia esimerkiksi korvausasioissa, jotka saattavat tulla ajankohtaisiksi vasta useiden vuosikymmenien kuluttua itse tapahtumasta, johon kyseiset tutkintapöytäkirjat liittyvät.

Asiakirjojen säilyttämisessä noudatettavan arkistolain (831/1994) 8 §:n 2 momentin mukaan arkistonmuodostajan on määrättävä tehtävien hoidon tuloksena kertyvien asiakirjojen säilytysajat ja -tavat sekä ylläpidettävä niistä arkistonmuodostussuunnitelmaa. Paikallispoliisin 6 päivänä maaliskuuta 1995 päivitetyn arkistonmuodostussuunnitelman mukaan esitutkinta-, poli-

situtkinta- ja muu ilmoitusaineisto säilytetään 50 vuotta.

Arkistohakemiston sisältämät tietotyypit ovat: 1) luonnollisen henkilön ja oikeushenkilön tiedot, 2) jutun ja tapauksen tunnistetiedot, 3) jutun selostusrivin tiedot sekä 4) pakkokeinoja koskevat tiedot.

Arkistohakemistoon siirrettäisiin edellä mainitut tiedot siinä yhteydessä, kun jutun tiedot poistetaan tutkinta- ja virka-apujärjestelmästä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin poliisiasiaihin tietojärjestelmän tietokantaan ja erillisiin osarekistereihin kerättävien ja talletettavien tietojen perusteet. Tietojärjestelmään saisi tallettaa henkilöistä poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja. Talletustarkoituksiin kerättävien henkilötietojen tarkempi määrittely jäisi edelleen poliisin henkilörekisteriasetuksen 2 §:ään.

*1 b §. Hallintoasiain tietojärjestelmä.* Uudessa pykälässä valiokunta ehdottaa säädettäväksi nyt voimassa olevan poliisin henkilörekisteriasetuksen 3 §:ssä säädetyn hallintoasiain tietojärjestelmän peruskuvauksen. Tietojärjestelmän ja sen osarekisterien perusmäärittely laissa on tarpeen, koska myös tietojärjestelmässä talletettujen tietojen poistamista koskevat säännökset ehdotetaan tässä mietinnössä säädettäväksi tietojärjestelmän jokaisen osarekisterin osalta erikseen.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että hallintoasiain tietojärjestelmä on poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä. Tietojärjestelmän säännönmukaiseen käyttäjäpiiriin kuuluisi koko poliisin henkilöstö, jolla olisi lähtökohtaisesti oikeus käyttää tietojärjestelmän tietoja.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, että hallintoasiain tietojärjestelmä muodostuu osarekistereistä, jotka nimettäisiin. Osarekisterit olisivat voimassa olevan poliisin henkilörekisteriasetuksen 3 §:ssä säädetty aseluparekisteri, henkilökorttirekisteri, passirekisteri, tarkastuskorttirekisteri, ulkomaalaisten tunnistamisrekisteri, vartijarekisteri ja järjestyksenvalvojarekisteri. Tietojärjestelmän osarekisterien tietosisällön tarkempi kuvaus jäisi edelleen poliisin henkilörekisteriasetuksen 3 §:ään.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hallintoasiain tietojärjestelmän tietokantaan ja erillisiin osarekistereihin kerättävien ja talletettavien tietojen perusteet. Tietojärjestelmään saisi tallettaa henkilöistä poliisilain 1 §:n 2 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja. Talletustarkoituksiin kerättävien henkilötietojen tarkempi määrittely jäisi edelleen poliisin henkilörekisteriasetuksen 3 §:ään.

*4 §. Henkilörekisterin perustaminen.* Pykälän 1 momenttia valiokunta ehdottaa muutettavaksi siten, että lakiin lisättäväksi ehdotetut 1a ja 1b § lueteltaisiin momentissa.

*5 §. Poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu henkilörekisterit.* Pykälän 1 momenttia valiokunta ehdottaa muutettavaksi siten, että momentissa todettaisiin poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitetuista pysyvistä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävistä henkilörekistereistä olevan voimassa, mitä niistä 1 luvussa säädetään. Poliisiasiaihin tietojärjestelmän ja hallintoasiain tietojärjestelmän tarkemmat määrittelyt jäisivät edelleen voimassa olevan poliisin henkilörekisteriasetuksen 2 ja 3 §:ään.

*9 a §. Poliisin pysyvien henkilörekisterien tiedot.* Uudessa pykälässä valiokunta ehdottaa määriteltäväksi poliisin henkilörekisterien tietojen keräämis- ja tallettamisperusteet. Poliisin henkilörekisterien tietojen keräämis- ja tallettamisperusteista säädetään lukuun ottamatta epäiltyjen rekisteriä ja suojelupoliisin toiminnallista tietojärjestelmää voimassa olevassa poliisin henkilörekisteriasetuksessa. Poliisin tehtävät erotetaan tietosuojasuosituksessa poliisitarkoituksiin (police purposes) ja hallinnollisiin tarkoituksiin (administrative purposes). Tietosuojasuosituksen mukaan poliisitarkoituksilla ymmärretään kaikkia tehtäviä, joita poliisiviranomaisen on suoritettava rikosten estämiseksi ja torjumiseksi sekä yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi.

Tietosuojasuosituksen mukaan hallinnollisiin tarkoituksiin kerätyt tiedot olisi talletettava erillisenä rekisterinä ja joka tapauksessa olisi ryhdyttävä toimiin, ettei hallinnollisiin tietoihin sovelleta poliisin tietoihin sovellettavia määräyksiä.

Pykälässä säädettäisiin poliisin oikeudesta ke-

rätä ja tallettaa henkilötietoja poliisiin rekistereihin juuri näiden kahden pääperiaatteen mukaisesti.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin poliisille oikeus kerätä ja tallettaa poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja. Nämä tehtävät ovat oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Näiden tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten tietojen kerääminen ja tallettaminen tapahtuisi tietosuojasuosituksen tarkoittamassa poliisitarkoituksessa. Poliisi-asiain tietojärjestelmän osalta on viittaus lain 1a §:ään, jossa määritellään poliisi-asiain tietojärjestelmän tietojen keräämis- ja tallettamisperusteet samoin perustein.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poliisille oikeus kerätä ja tallettaa poliisilain 1 §:n 2 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja. Momentin mukaan poliisin on suoritettava myös muut sille erikseen säädetty tehtävät ja annettava jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Poliisille viranomaisena kuuluvista tehtävistä säädetään poliisilain ohella useissa muissa laeissa ja asetuksissa. Tällaisia säännöksiä on muun muassa tieliikennelaissa (267/1981), passilaissa, löytötavaralaissa (778/1988), ulkomaalaislaissa, ampuma-aselainsäädännössä, kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa (459/1973) sekä monissa elinkeinojen valvontaa koskevista laeista ja asetuksista. Näiden tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten tietojen kerääminen ja tallettaminen tapahtuisi tietosuojasuosituksen tarkoittamassa hallinnollisessa tarkoituksessa. Hallintoasiain tietojärjestelmän osalta on viittaus lain 1b §:ään, jossa on määritelty hallintoasiain tietojärjestelmän tietojen keräämis- ja tallettamisperusteet samoin perustein.

*13 §. Poliisin tietojen saanti eräistä rekistereistä.* Hallituksen esitykseen laeiksi liiketoimintakiellosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta (HE 198/1996 vp) ja esitykseen liittyvään lakivaliokunnan mietintöön 15/1997 vp viitaten hallintovaliokunta ehdottaa 13 §:n 2 momentin 1 kohdan poistamista teknisistä syistä tarpeettomana nyt käsiteltävänä olevasta lakiehdotuksesta.

Edellä mainittu lainkohta, johon on lisätty käsiteltävänä olevaan lainkohtaan verrattuna maininta liiketoimintakiellosta, on eduskunnassa hyväksytty ja sen arvioidaan tulevan voimaan ennen nyt käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta.

Hallituksen esitykseen 158/1997 vp rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä koskevaksi lainsäädännöksi liittyvässä mietinnössään (HaVM 26/1997 vp) hallintovaliokunta ehdottaa poliisin henkilörekisterilain 13 §:n 2 momentin 5 kohdan kumoamista. Sanottuun esitykseen liittyvät lakiehdotukset on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1998 alusta. Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa 13 §:n 2 momentin 5 kohdan poistamista nyt käsiteltävänä olevasta lakiehdotuksesta.

*19 §. Tietojen luovuttaminen muille kuin poliisille.* Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen 183/1997 vp liittyvässä mietinnössään 29/1997 vp, joka koskee ampuma-aselainsäädännön uudistamista, poliisin henkilörekisterilain voimassa olevan 19 §:n 4 kohdan hyväksymistä muutettuna hallituksen esityksen mukaisesti. Ampuma-aselaki tulee käytettävissä olevan tiedon mukaan voimaan ennen nyt käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta. Tämän vuoksi teknisistä syistä valiokunta ehdottaa 19 §:n 1 momentin 4 kohdan ottamista lakiehdotukseen ampuma-asealakiehdotuksen mukaisessa muodossa.

*20 §. Tietojen luovuttaminen ulkomaille.* Hallituksen esityksessä 183/1997 vp ehdotetaan poliisin henkilörekisterilain 20 §:ään lisättäväksi uusi 4 momentti, jolloin voimassa oleva nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi. Käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa puolestaan ehdotetaan sanottuun 20 §:ään lisättäväksi uusi 4 ja 5 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 6 momentiksi. Hallituksen esitykseen 183/1997 vp liittyvien lakiehdotusten arvioidaan tulevan voimaan aikaisemmin kuin nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus. Tästä syystä valiokunta ehdottaa teknisenä ratkaisuna, että käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 20 §:n johtolauseetta muutetaan siten, että 20 §:ään lisätään uusi 5 ja 6 momentti, jolloin ampuma-aselainsäädännön voimaansaattamisen yhteydessä hyväksytty 5 momentti siirtyy 7 momentiksi. Ehdotettu muutos ei vaikuta kyseisten momenttien sisältöön.



23 §. *Luotettavuuslausunnnot.* Lakiehdotuksen 23 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella poliisilla on oikeus käyttää eräin rajoituksin poliisin henkilörekisterin tietoja annettaessa lausuntoja myös henkilön luotettavuudesta harkittaessa hänelle esitetyn arvonimen myöntämistä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että poliisin henkilörekisterit on luotu poliisilain 1 §:ssä mainittujen poliisin tehtävien suorittamiseksi. Nyt ehdotettu rekisterien käyttö kyseiseen luotettavuuslausuntoon menee yli näiden tarkoitusten. Perustuslakivaliokunnan kantaan viitaten hallintovaliokunta ehdottaa säännöksen poistamista hallitusmuodon 8 §:n 1 momentista johtuvista syistä.

6 luku. *Tietojen poistaminen henkilörekisteristä.* Valiokunta ehdottaa jäljempänä 24 §:n kohdalla ehdotettavien muutosten sekä ehdotettavien uusien 24 a—24 e §:ien johdosta 6 luvun otsikon muuttamista.

24 §. *Henkilörekisterin tietojen poistaminen.* Valiokunta ehdottaa voimassa olevan 24 §:n 2 momentin kumoamista (tässä esityksessä 3 mom.), koska poliisin henkilörekistereihin talletettujen tietojen säilytysajoista ehdotetaan tässä mietinnössä säädettäväksi laissa. Hallituksen esityksen 2 momenttia vastaavat säännökset ehdotetaan samalla otettavaksi uuteen 24 a §:ään. Pykälän otsikko ehdotetaan lisäksi muutettavaksi pykälän muutettua sisältöä kuvaavaan muotoon "Virheelliseksi todettu tieto".

24 a §. *Tietojen poistaminen epäiltyjen tietojärjestelmästä.* Uudessa pykälässä valiokunta ehdottaa säädettäväksi epäiltyjen tietojärjestelmään talletettujen tietojen säilytysajoista.

Henkilöä koskevat tiedot poistettaisiin pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan epäiltyjen rekisteristä 10 vuoden kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä. Ammatti- ja taparikollisuuden torjunnassa riittävän pitkä epäiltyjen seuranta-aika on välttämätöntä esimerkiksi huumausaine- ja talousrikollisuuden sekä kansainvälisen rikollisuuden torjunnassa. Tarkkailun yhteydessä saatujen tietojen säilytysajan laskeminen viimeisen tiedon merkitsemisestä on tarpeen erityisesti rikosten sarjoittamisessa. Nyt ehdotettu tietojen poistosäännös on samansisältöinen kuin mitä

epäiltyjen rekisteriin talletettujen tietojen poistamisesta säädetään nyt voimassa olevassa poliisin henkilörekisteriasetuksen 4 §:ssä.

Perustettavaksi ehdotetusta Europol-talletusrekisteristä poistettaisiin henkilöä koskevat tiedot pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan, kun ne eivät enää olisi Europolin tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia. Tietojen tarpeellisuus tarkistettaisiin kuitenkin viimeistään kolmen vuoden välein, ja jos tietoja ei tuolloin poistettaisi, tietojen tarkistamisesta tehtäisiin merkintä. Jos toimivaltainen viranomainen, joka on tallettanut tietoja rekisteriin, poistaa niitä, olisi tästä tietojen poistamisesta ilmoitettava Europolille. Säännös olisi Europol-yleissopimuksen mukainen.

24 b §. *Tietojen poistaminen suojelupoliisin toiminnallisesta tietojärjestelmästä.* Uudessa pykälässä valiokunta ehdottaa säädettäväksi suojelupoliisin toiminnalliseen tietojärjestelmään talletettujen tietojen säilytysajoista.

Henkilöä koskevat tiedot poistettaisiin suojelupoliisin toiminnallisesta tietojärjestelmästä 25 vuoden kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä. Erityisesti valtioon kohdistuvan vakoilun ja luvattoman tiedustelutoiminnan torjumiseen liittyvät valvontatietojen kirjaamiset edellyttävät pitkää säilytysaikaa toiminnan luonteen huomattavan pitkäjänteisyyden vuoksi. Nyt ehdotettu tietojen poistosäännös on samansisältöinen kuin mitä suojelupoliisin toiminnalliseen tietojärjestelmään talletettujen tietojen poistamisesta säädetään nyt voimassa olevassa poliisin henkilörekisteriasetuksen 5 §:ssä.

Luotettavuuslausunnnot ehdotetaan poistettaviksi tietojärjestelmästä 10 vuoden kuluttua luotettavuuslausunnon antamisesta. Näiden tietojen poistoaika olisi lyhyempi siitä syystä, että luotettavuuslausunto voi sisältää myös poliisin muista henkilörekistereistä saatuja tietoja, joiden säilytysajat näissä poliisin muissa henkilörekistereissä saattavat olla 25 vuotta lyhyemmät.

24 c §. *Tietojen poistaminen poliisiain tietojärjestelmästä.* Uudessa pykälässä valiokunta ehdottaa säädettäväksi poliisiain tietojärjestelmään talletettujen tietojen säilytysajoista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan rikos-

ilmoitushakemistosta epäillyn rikoksen tiedot poistettaisiin yhden vuoden kuluttua rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta. Poliisin tietoon vuosittain tulevista epäillyistä rikoksista on noin puolet sellaisia rikoksia, joiden syyteoikeus vanhentuu kahdessa vuodessa epäillyn rikoksen tekopäivästä ja noin neljännes on sellaisia rikoksia, joiden syyteoikeus vanhentuu viidessä vuodessa epäillyn rikoksen tekopäivästä.

Momentin 2 kohdan mukaan tutkinta- ja virka-apujärjestelmästä rikosilmoitustiedot poistettaisiin yhden vuoden kuluttua epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta ja muut ilmoitustiedot viiden vuoden kuluttua ilmoituksen kirjaamisesta. Poliisin tietoon vuosittain tulevista epäillyistä rikoksista on noin puolet sellaisia rikoksia, joiden syyteoikeus vanhentuu kahdessa vuodessa epäillyn rikoksen tekopäivästä ja noin neljännes on sellaisia rikoksia, joiden syyteoikeus vanhentuu viidessä vuodessa epäillyn rikoksen tekopäivästä. Muita ilmoitustietoja olisivat esimerkiksi ilmoitukset tehdystä poliisitutkinnasta tai suoritetusta virka-aputehtävästä. Näitä ilmoituksia säilytettäisiin rekisterissä viiden vuoden ajan ilmoituksen kirjaamisesta.

Momentin 3 kohdan mukaan tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistohakemistosta henkilöä koskevat tiedot poistettaisiin 50 vuoden kuluttua ilmoituksen kirjaamisesta. Tutkinta- ja virka-apujärjestelmä sisältää tietoja, jotka kuuluvat osana esitutkinta-, poliisitutkinta- tai muuhun pöytäkirjaan. Mainittujen pöytäkirjojen säilyttämiseen sovelletaan yleistä arkistolainsäädäntöä. Pöytäkirjat säilytetään nykyisin 50 vuotta. Jotta tiedot voitaisiin löytää arkistosta, tarvitaan aktiivisessa käytössä olevan rekisterin lisäksi erillinen hakemisto, jossa on talletettuna asian tunnistamiseksi tarpeelliset tiedot. Näin menetellen esimerkiksi asianomistajaa koskevia tietoja ei tarvitsisi säilyttää tutkinta- ja virka-apujärjestelmässä muita tietoja pidempää aikaa. Hakemisto palvelisi erityisesti tutkintapöytäkirjoja tarvitsevia asianomistajia esimerkiksi korvausasioissa, jotka saattavat tulla ajankohtaisiksi vasta useiden vuosikymmenien kuluttua itse tapahtumasta, johon kyseiset tutkintapöytäkirjat liittyvät. Tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistohakemiston tietojen säilytysaika olisi näin yhtenevä

edellä mainittuja pöytäkirjoja koskevan arkistolainsäädännön kanssa.

Momentin 4 kohdan mukaan etsintäkuulutusrekisteristä tiedot etsintäkuulutuksesta poistettaisiin kolmen vuoden kuluttua etsintäkuulutuksen peruuttamisesta. Tietojen poistaminen kolmen vuoden viiveellä kuulutuksen peruuttamisesta on tarpeen poliisin normaalissa kenttätoiminnassa. Tehtäessä esimerkiksi vangitsemisvaatimusta tuomioistuimelle rikokseen syylliseksi epäillystä henkilöstä, joka on kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana jo ollut etsintäkuulutetuna esitutkinnan, oikeudenkäynnin tai tuomion täytäntöönpanon karttamisesta, ovat nämä henkilöä koskevat aikaisemmat kuulutukset tärkeä osa vangitsemisvaatimuksen perusteluista.

Momentin 5 kohdan mukaan tunnistettavien rekisteristä henkilöä koskevat tiedot poistettaisiin yhden vuoden kuluttua henkilön löytämisestä tai tuntemattoman vainajan tunnistamisesta, jollei ole perusteltua syytä tietojen edelleen säilyttämiseen. Poliisin osalta tutkinta ei käytännössä pääty kadonneeksi ilmoitetun henkilön löytämiseen tai tuntemattoman vainajan tunnistamiseen, vaan tämän jälkeen seuraavat poliisin tutkinta- ja ilmoitustoimenpiteet, jotka saattavat viedä kauankin aikaa. Tästä syystä on myös ilmoitustietojen oltava tutkijoiden käytettävissä riittävän pitkän ajan vielä henkilön löytämisen tai tuntemattoman vainajan tunnistamisen jälkeenkin. Eräissä tapauksissa on perusteltua säilyttää kadonneeksi ilmoitetun ja myöhemmin kuolleeksi julistetun henkilön tietoja vielä kauemminkin kuin yhden vuoden ajan henkilön kuolemasta.

Momentin 6 kohdan mukaan omaisuusrekisteristä tiedot poistettaisiin yhden vuoden kuluttua omaisuuden haltijalleen palauttamisesta, huutokauppaamisesta tai hävittämisestä. Tietojen säilyminen vielä vuoden ajan rekisterissä on tarpeen, koska usein rikoksen esitutkinta, johon rekisterissä oleva omaisuus kuuluu, jatkuu vielä omaisuuden haltijalleen palauttamisen, huutokauppaamisen tai hävittämisen jälkeenkin. Sellaiset tiedot omaisuudesta, jota ei ole palautettu haltijalleen, huutokaupattu tai hävitetty, poistettaisiin rekisteristä 10 vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä, jollei olisi perusteltua syytä tie-



tojen edelleen säilyttämiseen. Esimerkiksi anastetuksi ilmoitetun kallisarvoisen taulun tai korun tietoja voitaisiin säilyttää rekisterissä 10 vuoden jälkeenkin.

Momentin 7 kohdan mukaan pidätettyjen rekisteristä tiedot poistettaisiin 10 vuoden kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä. Rikostutkinnan ja vapauden menetyksen kohteeksi joutuneen henkilön kannalta on tärkeää, että poliisilla säilyy tiedot henkilön vapauden menetyksistä riittävän pitkään. Esimerkiksi suurten talousrikkosten tai henkirikosten esitutkinta kestää usein vuosia ja on välttämätöntä, että kaikki kyseisen tutkinnan aikana tehdyt poliisin toimenpidekirjaukset ovat tutkijoiden käytettävissä koko tutkinnan ajan.

Momentin 8 kohdan mukaan tuntomerkki- ja tekotaparekisteristä tiedot poistettaisiin pääsääntöisesti vuoden kuluttua rekisteröidyn henkilön kuolemasta. Tuntomerkki- ja tekotapatiedot ovat poliisille rikosten estämisessä ja selvittämisessä välttämättömiä tietoja. Tästä syystä rekisterimerkinnot säilytettäisiin rekisteröidyn elinajan.

Henkilörekisterilain 15 §:n mukaan henkilörekisterin pitäjän on huolehdittava siitä, että henkilörekisterissä oleva, rekisterin käyttötarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut henkilötieto ilman aiheutonta viivästystä oikaistaan, poistetaan tai täydennetään, jos on ilmeistä, että tällainen tieto vaarantaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa taikka hänen etujaan tai oikeuksiaan. Rekisteröidyn yksityisyyden suojan kannalta ”vaarallisinta” olisi, jos rekisteröinnin jälkeen esitutkinnassa todetaan, ettei rikosta ole tehty tai ettei rekisteröityä rikoksen vähäisyyden vuoksi saateta syytteeseen, taikka jos syyttäjä tekee päätöksen, jonka mukaan asiassa ei ole kyseessä rikos tai näyttöä rikoksesta, tai jos rekisteröityä vastaan nostettu syyte tuomioistuimen ratkaisulla hylätään ja asiassa syylliseksi epäillyn rekisteröintitiedot jäisivät kuitenkin edelleen rekisteriin koko rekisteröidyn eliniäksi. Tästä syystä niissä tapauksissa, joissa esitutkinnan johtaja on tehnyt päätöksen esitutkinnan päättämisestä, koska esitutkinnassa on käynyt ilmi, ettei rikosta ole tehty, tai esitutkinnan johtaja on tehnyt päätöksen, ettei

rikokseen syyllistä esitutkintalain 2 §:n 2 momentin nojalla saateta syytteeseen pantavaksi, tiedot poistettaisiin rekisteristä yhden vuoden kuluttua päätöksestä.

Myös niissä tapauksissa, joissa syyttäjä tekee päätöksen, jonka mukaan asiassa ei ole kyseessä rikos tai näyttöä rikoksesta taikka rekisteröityä vastaan nostettu syyte hylätään tuomioistuimen lainvoimaisella päätöksellä, henkilöä koskevat rekisteröintitiedot poistettaisiin yhden vuoden kuluttua siitä, kun rekisterin pitäjä on saanut tiedon syyttäjän tai tuomioistuimen ratkaisusta. Rekisteröityä koskevat tiedot poistettaisiin myös yhden vuoden kuluttua epäillyn rikoksen syyte-oikeuden vanhentumisesta, kun esitutkinnassa on käynyt ilmi, ettei ketään voida saattaa syytteeseen.

Käytännössä poliisi ei ota rikoksesta epäilystä henkilöstä henkilötuntomerkkejä jokaisen epäillyn rikoksen tutkinnan yhteydessä, jos tuntomerkki- ja tekotaparekisterissä on jo ennestään tuoreet henkilötuntomerkkitiedot ja tekotapatiedot rikoksesta epäilystä henkilöstä. Rikoksesta epäillyn henkilön kannalta tällainen menettely on inhimillinen ja myös yhteiskunnalle kustannuksia säästävä menettely. Tästä syystä poliisi merkitsisi aikaisemmin otetut henkilötuntomerkit koskemaan myös kyseessä olevaa myöhemmin esiin tullutta rikosepäilyä. Sama tilanne syntyisi tapauksissa, joissa poliisilla on rikoksesta epäilystä henkilöstä aikaisemmin otetut henkilötuntomerkkit, mutta ne ovat jo niin vanhat, että uudet henkilötuntomerkkit on syytä ottaa. Poliisi merkitsisi nämä uudet otetut henkilötuntomerkkit koskemaan myös aikaisempia rikosepäilyjä.

Tällä menettelyllä poliisi voisi säilyttää rikoksesta epäilystä henkilöstä vain yhden henkilötuntomerkkit ja niissä edellisessä kappaleessa kerrotuissa tapauksissa, joissa tiedot olisi poistettava yhden vuoden kuluttua päätöksestä tai päätöksen tiedoksi saamisesta, poliisi poistaisi kyseiset rikosepäilytiedot rekisteröidyn henkilötuntomerkkitiedoista.

Momentin 9 kohdan mukaan etsittävien moottoriajoneuvojen rekisteristä tiedot poistettaisiin pääsääntöisesti yhden vuoden kuluttua etsintäkuulutuksen peruuttamisesta. Poliisi tar-

vitsee peruutetunkin etsintäkuulutuksen tietoja, koska varsinainen rikostutkinta asiassa käytännössä vasta alkaa, kun moottoriajoneuvo on löydetty ja usein moottoriajoneuvoon on voitu löytämisen jälkeen kohdistaa esimerkiksi takavarikkotoimenpiteitä. Etsintäkuulutukset, joita ei ole peruutettu, poistettaisiin viimeistään kuitenkin 10 vuoden kuluttua etsintäkuulutuksen merkitsemisestä, jollei olisi perusteltua syytä säilyttää tietoja edelleen. Esimerkiksi anastetuksi ilmoitetun kallisarvoisen auton etsintätietoja voitaisiin säilyttää rekisterissä vielä 10 vuoden jälkeenkin.

Momentin 10 kohdan mukaan sanomanvälityksrekisteristä tiedot poistettaisiin kahden vuoden kuluttua sanoman välittämisestä. Välitetäessä tietoja naapurikihlakuntien poliisille esimerkiksi tapahtuneesta pankkiryöstöstä on vaikea määritellä tarkasti sitä, kuinka kauan sanoman pitäisi olla yhteistoiminta-alueen poliisilaitosten tiedossa mahdollisten uusien ryöstötapausten estämiseksi. Kahden vuoden pituinen säilytysaika turvaisi poliisille mahdollisuuden seurata lähialueilla tapahtuneita rikoksia ja kohdistaa valvontaansa tehokkaammin eri kohteisiin.

Poliisiasiaain tietojärjestelmästä poistettaisiin alle 15-vuotiaasta tehdyt merkinnät vuoden kuluttua henkilön täysi-ikäiseksi tulosta. Tietoja ei kuitenkaan poistettaisi tällä perusteella, jos jokin merkinnöistä koskisi vakavaa rikosta tai henkilöstä olisi tehty uusia merkintöjä 15—17 vuotiaana. Esimerkiksi lupahallintoasiassa päätöksentekijän on aina erikseen arvioitava kunkin rekisteritiedon merkitys muun muassa merkinnän aiheuttaneesta tapahtumasta kuluneen ajan perusteella. Henkilöiden lapsuuteen liittyvien vähäisiä asioita koskevien merkintöjen nopealla poistamisella varmistettaisiin, etteivät merkinnät pääsisi vaikuttamaan haitallisesti nuorta henkilöä koskeviin ratkaisuihin, jolloin nuoren yhteiskuntaan sopeutuminen helpottuisi.

Edellä tässä pykälässä mainituilla perusteilla ei henkilötietoja kuitenkaan poistettaisi, jos henkilön tietoihin on liitetty henkilöä koskevia hänen omaan turvallisuuteensa tai poliisin työturvallisuuteen liittyviä tietoja. Tällaiset turvallisuustiedot ovat sekä henkilön että poliisin kan-

nalta aivan ensiarvoisen tärkeitä tietoja, jotka olisi säilytettävä tietojärjestelmässä.

Kaikki henkilöä koskevat tiedot poistettaisiin tietojärjestelmästä viimeistään kuitenkin yhden vuoden kuluttua henkilön kuolemasta.

*24 d §. Tietojen poistaminen hallintoasiain tietojärjestelmästä.* Uudessa pykälässä valiokunta ehdottaa säädettäväksi hallintoasiain tietojärjestelmään talletettujen tietojen säilytysajoista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan henkilökortti-, passi-, järjestyksenvalvoja- ja vartijarekisteristä poistettaisiin luvan tiedot 10 vuoden kuluttua luvan voimassaoloajan päättymisestä. Määräaikaisten lupien osalta poliisin on pystyttävä seuraamaan lupien elinkaaria riittävän kauan luvan voimassaoloajan päätyttyäkin. Poliisi valvoo erityisesti niitä lupia, jotka on ilmoitettu kadonneiksi tai anastetuiksi taikka jotka ovat jääneet poliisin haltuun mahdollisten lupa-peruutusten yhteydessä. Tiedot hakemuksen hylkäämisestä, este- tai huomautustiedot taikka tiedot annetusta lausunnosta poistettaisiin 10 vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä.

Momentin 2 kohdan mukaan tarkastuskortti-rekisteristä tiedot poistettaisiin viiden vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä. Laittoman maassaolon ja maassa laittomasti työskentelyn selvittäminen edellyttää viisumivelvollisten ulkomaalaisten tietojen säilyttämistä riittävän pitkän aikaa. Esimerkiksi tutkittaessa epäiltyä työnantajan työluparikosta olisi voitava selvittää työntekijänä toimineen ulkomaalaisen maahantuloja pitemmältäkin ajalta.

Momentin 3 kohdan mukaan ulkomaalaisten tunnistamisrekisteristä tiedot poistettaisiin 10 vuoden kuluttua rekisteröinnistä. Maahan saapuvien ulkomaalaislain 53 a §:ssä tarkoitettujen ulkomaalaisten valvonta on pitkäjänteistä toimintaa. Käytännön valvontatoiminnassa on todettu maasta karkotettujen pyrkivän maahan uudelleen useitakin kertoja ilmoittaen maahan saapuessaan aikaisemmasta poikkevia henkilö-tietoja. Tästä syystä tietoja on säilytettävä riittävän pitkän aikaa. Niissä tapauksissa, joissa rekisteröity ulkomaalainen saisi Suomen kansalaisuuden, tiedot poistettaisiin yhden vuoden kuluttua kansalaisuuden saamisesta.

Kaikki henkilöä koskevat tiedot poistettaisiin tietojärjestelmästä viimeistään kuitenkin yhden vuoden kuluttua henkilön kuolemasta.

*24 e §. Tietojen poistaminen muista poliisin pysyvistä henkilörekistereistä.* Uudessa pykälässä valiokunta ehdottaa säädettäväksi poliisin muihin pysyviin henkilörekistereihin talletettujen tietojen säilytysajoista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan poliisin valtakunnalliseen käyttöön perustetuista manuaalisesti ylläpidettävistä rekistereistä henkilöä koskevat tiedot poistettaisiin yhden vuoden kuluttua henkilön kuolemasta. Manuaalikortistoihin tehtyjen merkintäaikojen seuraaminen ja tietojen erilaisten poistoaikojen valvominen on käytännössä erityisen hankalaa ja vaatii runsaasti henkilötyötä. Tästä syystä tällaiseen kortistoon talletettujen tietojen poistaminen tapahtuisi henkilön kuolintiedon perusteella.

Momentin 2 kohdan mukaan poliisiyksikön ja useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön perustetuista henkilörekistereistä tiedot poistettaisiin 10 vuoden kuluttua rekisteröinnistä. Tietojen säilyttämisen rekisterissä 10 vuoden ajan on todettu käytännön poliisityössä olevan sellaisen aikajakson, joka turvaisi myös poliisin tarkoituksenmukaisen ja tehokkaan toiminnan.

Poliisin henkilöstöön kuuluvan tai poliisin henkilöstöön kuuluvien muodostaman työryhmän käyttöön perustetut henkilörekisterit ovat yleensä tilapäisiä. Vastaavien pysyvien rekisterien osalta ehdotetaan 1 momentin 3 kohdassa henkilörekisterilain yleistä tietojen poistamisääntöä vastaavaa mainintaa tiedon tarpeettomaksi tulosta. Kun rekisterinpitäjä saa tiedon syyttäjän tekemästä päätöksestä, jonka mukaan asiassa ei ole kyseessä rikos, tiedot poistettaisiin yhden vuoden kuluttua tiedon saamisesta. Muut tiedot poistettaisiin yhden vuoden kuluttua rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta. Tarkempien säilytysaikojen määrittely on käytännössä rekisterityyppien moninaisuuden vuoksi saadun tiedon mukaan mahdotonta.

Henkilörekisterilain 15 §:n mukaan henkilörekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, että henkilörekisterissä oleva, rekisterin käyttötarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut henkilö tieto ilman aiheuton-

ta viivästystä oikaistaan, poistetaan tai täydennetään, jos on ilmeistä, että tällainen tieto vaarantaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa taikka hänen etujaan tai oikeuksiaan. Rekisteröidyn yksityisyyden suojan kannalta "vaarallisinta" olisi, jos rekisteröinnin jälkeen esitutkinnassa todetaan, ettei rikosta ole tehty tai ettei rekisteröityä rikoksen vähäisyyden vuoksi saateta syytteen, taikka jos syyttäjä tekee päätöksen, jonka mukaan asiassa ei ole kyseessä rikos tai näyttöä rikoksesta, tai jos rekisteröityä vastaan nostettu syyte tuomioistuimen ratkaisulla hylätään, mutta asiassa syylliseksi epäillyn rekisteröintitiedot jäisivät kuitenkin edelleen rekisteriin koko rekisteröidyn eliniäksi. Tästä syystä niissä tapauksissa, joissa esitutkinnan johtaja on tehnyt päätöksen esitutkinnan päättämisestä, koska esitutkinnassa on käynyt ilmi, ettei rikosta ole tehty, tai joissa esitutkinnan johtaja on tehnyt päätöksen, ettei rikokseen syyllistä esitutkintalain 2 §:n 2 momentin nojalla saateta syytteen pantavaksi, tiedot poistettaisiin rekisteristä yhden vuoden kuluttua päätöksestä.

Myös niissä tapauksissa, joissa syyttäjä tekee päätöksen, jonka mukaan asiassa ei ole kyseessä rikos tai näyttöä rikoksesta taikka rekisteröityä vastaan nostettu syyte hylätään tuomioistuimen lainvoimaisella päätöksellä, henkilöä koskevat rekisteröintitiedot poistettaisiin 1 momentissa tarkoitetuista rekistereistä yhden vuoden kuluttua siitä, kun rekisterin pitäjä on saanut tiedon syyttäjän tai tuomioistuimen ratkaisusta. Rekisteröityä koskevat tiedot poistettaisiin näistä rekistereistä myös yhden vuoden kuluttua epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta, kun esitutkinnassa on käynyt ilmi, ettei ketään voida saattaa syytteen.

Muista hallintoasiain käsittelyä varten perustetuista henkilörekistereistä kuin 1 b §:ssä tarkoitusta tietojärjestelmästä tiedot poistettaisiin yhden vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta. Hallintoasioissa päätökset, luvat ja muut vastaavat hallintotoimet ovat usein voimassa toistaiseksi tai pitkähkön määräajan. Tästä syystä tulisi tällaiset rekisteröintitiedot säilyttää henkilön elinajan.

*6 a luku. Erinäiset säännökset.* Valiokunta ehdottaa, että 25 §:n edelle otetaan tehtyjen muutosten

johdosta uusi luvun otsikko seuraavasti:  
"6 a luku. Erinäiset säännökset".

25 §. *Tarkemmat säännökset, määräykset ja ohjeet.* Lakiehdotuksen 25 §:n 2 momentin nojalla poliisin ylijohdo voi antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita poliisille kuuluvien tehtävien suorittamisesta. Ehdotuksen sanamuoto ja perustelutkin viittaavat siihen, että kysymyksessä ovat teknisluonteisia seikkoja ja toimivaltaisen poliisiviranomaisen osoittamista koskevat määräykset ja ohjeet. Ehdotus ei ole perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen. Hallintovaliokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, ettei ehdotetun momentin ja pykälässä nykyisin olevan asetukseenantovaltuuden välille jää päällekkäisyyttä.

## Muut kannanotot

Hallintovaliokunta on ottanut huomioon perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyt valtiosääntöoikeudelliset huomautukset, minkä vuoksi lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

## Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että lakiehdotus hyväksytään muutettuna seuraavasti:*

# Laki

## poliisin henkilökäsitereistä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

*kumotaan poliisin henkilökäsitereistä 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun lain (509/1995) 24 §:n 2 momentti,*

*muutetaan (poist.) 1 §:n 2 momentti, 2 §, 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 1 momentti, 13 §:n 2 momentin 2—4 ja 6 kohta, 15 §, 17 §:n 2 ja 4 momentti, 18 §:n 2 momentti, 19 §, 23 §:n 1, 2 ja 4 momentti, 6 luvun otsikko, 24 ja 25 §:n otsikko sekä*

*lisätään lakiin uusi 1 a, 1 b, 9 a, 13 a §, 14 §:ään uusi 2 momentti, lakiin uusi 16 a §, 17 §:ään uusi 4 momentti, jolloin muutettu 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, 20 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 11997, uusi 5 ja 6 momentti, jolloin nykyinen 5 momentti siirtyy 7 momentiksi, (poist.) lakiin uusi 24 a—24 e §, 25 §:n edelle uusi 6 a luvun otsikko ja 25 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:*

### 1 §

#### Lain soveltamisala

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja poliisin henkilökäsitereitä ovat *poliisiasiain tietojärjestelmä, hallintoasiain tietojärjestelmä, epäiltyjen tietojärjestelmä* ja suojelupoliisin toiminnallinen tietojärjestelmä sekä 2 luvun mukaisesti perustetut rekisterit.

### 1 a § (Uusi)

#### Poliisiasiain tietojärjestelmä

*Poliisiasiain tietojärjestelmä on poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä.*

*Poliisiasiain tietojärjestelmän osarekistereitä ovat:*

- 1) rikosilmoitushakemisto;
- 2) tutkinta- ja virka-apujärjestelmä;
- 3) tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistohakemisto;
- 4) etsintäkuulutusrekisteri;
- 5) tunnistettavien rekisteri;
- 6) omaisuusrekisteri;
- 7) pidätettyjen rekisteri;
- 8) tuntomerkkirekisteri;
- 9) tekoataparekisteri;
- 10) etsittävien moottoriajoneuvojen rekisteri sekä
- 11) sanomavälitysrekisteri.

Poliisiasiain tietojärjestelmän tietokantaan saa kerätä ja tallettaa järjestelmän yhteiskäyttöön ja erillisiin osarekistereihin tietoja henkilöistä poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Tietojärjestelmään talletettavista tiedoista säädetään tarkemmin asetuksella.

#### 1 b § (Uusi)

##### **Hallintoasiain tietojärjestelmä**

Hallintoasiain tietojärjestelmä on poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu pysyvä automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä.

Hallintoasiain tietojärjestelmän osarekistereitä ovat:

- 1) aseluparekisteri;
- 2) henkilökorttirekisteri;
- 3) passirekisteri;
- 4) tarkastuskorttirekisteri;
- 5) ulkomaalaisten tunnistamisrekisteri;
- 6) vartijarekisteri sekä
- 7) järjestyksenvalvojarekisteri.

Hallintoasiain tietojärjestelmän tietokantaan saa kerätä ja tallettaa järjestelmän yhteiskäyttöön ja erillisiin osarekistereihin tietoja henkilöistä poliisilain 1 §:n 2 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi. Tietojärjestelmään talletettavista tiedoista säädetään tarkemmin asetuksella.

#### 2 § (Kuten HE)

#### 4 § (Uusi)

##### **Henkilörekisterin perustaminen**

Muu kuin 1 a, 1 b, 2 ja 3 §:ssä tarkoitettu poliisin henkilörekisteri voidaan käyttötarkoituksesta riippuen perustaa:

- 1) poliisin valtakunnalliseen käyttöön;
- 2) useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön;
- 3) poliisiyksikön käyttöön; tai
- 4) poliisin henkilöstöön kuuluvan tai poliisin henkilöstöön kuuluvien muodostaman työryhmän käyttöön.

#### 5 §

##### **Poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitetut henkilörekisterit**

Poliisin valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettuihin pysyviin automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävistä henkilörekistereistä säädetään 1 luvussa. (Poist.)

#### 9 a § (Uusi)

##### **Poliisin muiden pysyvien henkilörekisterien tiedot**

Muihin kuin 1 a §:ssä tarkoitettuihin esitutkin-  
taa, poliisitutkintaa sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä varten perustettuihin poliisin pysyviin henkilörekistereihin saa kerätä ja tallettaa poliisilain 1 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja.

Muihin kuin 1 b §:ssä tarkoitettuihin hallinto-  
asiain käsittelyä varten perustettuihin poliisin pysyviin henkilörekistereihin saa kerätä ja tallettaa poliisilain 1 §:n 2 momentissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeellisia tietoja.

#### 13 §

##### **Poliisin tietojen saanti eräistä rekistereistä**

Poliisilla on oikeus saada, siten kuin asianomaisen rekisterinpitäjän kanssa sovitaan, teknisen käyttöyhteyden avulla:

- (1 kohta *poist.*)  
(2—4 kohta kuten HE)  
(5 kohta *poist.*)  
(6 kohta kuten HE:n 6 kohta)
- 

13 a, 14, 15, 16 a, 17 ja 18 §  
(Kuten HE)

19 §

*Tietojen luovuttaminen muille kuin poliisille*

- (1 mom. 1—3 kohta kuten HE)  
4) tuomioistuimelle ja syyttäväviranomaiselle  
ampuma-aseisiin, aseiden osiin, patruunoihin tai  
erityisen vaarallisiin ammuksiin liittyvien asioiden  
käsittelyä varten;  
(1 mom. 5—8 kohta kuten HE)  
(2 mom. kuten HE)

20 §  
(Kuten HE)

23 §

*Luotettavuuslausunnot*

Poliisilla on oikeus käyttää poliisin henkilöre-  
kisterin tietoja tarpeellisessa laajuudessa annet-  
taessa lausuntoa:

- (1 kohta kuten HE)  
2) henkilön luotettavuudesta tehtävään, johon  
liittyy pääsy valtiosalaisuuksiin taikka sellaisiin  
yrityssalaisuuksiin tai tietoihin, joiden luvatto-  
masta ilmaisemisesta voisi aiheuta vaaraa valtion  
turvallisuudelle taikka huomattavalle yleiselle  
edulle tai huomattavalle yksityiselle taloudelliselle  
edulle; *taikka*  
3) henkilön luotettavuudesta päästä kohtee-  
seen, jolla on merkitystä valtion turvallisuudelle  
taikka huomattavalle yleiselle edulle tai huomatta-  
valla yksityiselle taloudelliselle edulle (*poist.*).  
(1 mom. 4 kohta *poist.*)  
(2 mom. kuten HE)
- 

Rekisteröidyllä on oikeus saada tieto siitä,  
onko hänestä annettu 1 momentin 1 kohdassa  
tarkoitettu lausunto, ja hänelle on ilmoitettava 1

momentin 2—3 kohdassa tarkoitetun lausunnon  
pyytämisestä tai antamisesta, jollei tästä aiheu-  
duilmeistä vaaraa valtion turvallisuudelle.

6 luku.

**Tietojen poistaminen henkilörekestereistä**

24 §

***Virheelliseksi todettu tieto***

---

(2 ja 3 mom. *poist.*)

24 a § (*Uusi*)

***Tietojen poistaminen epäiltyjen tietojärjestel-  
mästä***

*Epäiltyjen tietojärjestelmän tietokannasta ja  
erillisistä osarekestereistä poistetaan tiedot seu-  
raavasti:*

- 1) epäiltyjen rekisteristä 10 vuoden kuluttua  
viimeisen tiedon merkitsemisestä sekä  
2) Europol-talletusrekisteristä, kun tiedot eivät  
enää ole Euroopan poliisiviraston tehtävien suorit-  
tamiseksi tarpeellisia. Europol-talletusrekisterin  
tietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuus tutki-  
taan viimeistään kolmen vuoden kuluttua niiden  
tallentamisesta tai edellisestä tietojen tarpeellisuu-  
den tarkastamisesta. Tietojen uudelleen tarkasta-  
misesta tehdään merkintä. Jos Europol-talletusre-  
kisteristä poistetaan henkilötietoja, joita on luovu-  
tettu Euroopan poliisiviraston tietojärjestelmään,  
on tietojen poistamisesta ilmoitettava Euroopan  
poliisivirastolle.

24 b § (*Uusi*)

***Tietojen poistaminen suojelupoliisin toiminnalli-  
sesta tietojärjestelmästä***

*Henkilöä koskevat tiedot poistetaan suojelupo-  
liisin toiminnallisesta tietojärjestelmästä 25 vuo-  
den kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä.  
Luotettavuuslausunnot poistetaan kuitenkin 10  
vuoden kuluttua niiden antamisesta.*



## 24 c § (Uusi)

**Tietojen poistaminen poliisiasiaintietojärjestelmästä**

Poliisiasiaintietojärjestelmän tietokannasta ja erillisistä osarekistereistä poistetaan tiedot seuraavasti:

1) rikosilmoitushakemistosta yhden vuoden kuluttua epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta;

2) tutkinta- ja virka-apujärjestelmästä rikosilmoitustiedot yhden vuoden kuluttua epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta ja muut ilmoitustiedot viiden vuoden kuluttua ilmoituksen kirjaamisesta;

3) tutkinta- ja virka-apujärjestelmän arkistohakemistosta 50 vuoden kuluttua ilmoituksen kirjaamisesta;

4) etsintäkuulutusrekisteristä kolmen vuoden kuluttua etsintäkuulutuksen peruuttamisesta;

5) tunnistettavien rekisteristä yhden vuoden kuluttua henkilön löytämisestä tai tuntemattoman vainajan tunnistamisesta, jollei ole perusteltua syytä tietojen edelleen säilyttämiseen;

6) omaisuusrekisteristä yhden vuoden kuluttua omaisuuden palauttamisesta haltijalleen, huutokauppaamisesta tai hävittämisestä, viimeistään kuitenkin 10 vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä, jollei ole perusteltua syytä tietojen edelleen säilyttämiseen;

7) pidätettyjen rekisteristä 10 vuoden kuluttua viimeisen tiedon merkitsemisestä;

8) tunto- ja tunto- ja tekotaparekisteristä yhden vuoden kuluttua:

a) esitutinnan päättämisestä, kun esitutkinassa on käynyt ilmi, ettei rikosta ole tehty;

b) esitutkintaviranomaisen esitutkintalain (449/1987) 2 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä jättää ryhtymättä toimenpiteisiin rikokseen syyllisen saattamiseksi syyteeseen;

c) epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta, kun esitutkinassa on käynyt ilmi, ettei kehtää voida saattaa syyteeseen;

d) siitä, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon syyttäjän tekemästä päätöksestä, jonka mukaan asiassa ei ole kyseessä rikos tai näyttöä rikoksesta; taikka

e) siitä, kun rekisteröityä vastaan nostettu syyte on tuomioistuimen lainvoimaisella ratkaisulla hylätty;

9) etsittävien moottoriajoneuvojen rekisteristä yhden vuoden kuluttua etsintäkuulutuksen peruuttamisesta tai viimeistään kuitenkin 10 vuoden kuluttua etsintäkuulutuksen merkitsemisestä, jollei ole perusteltua syytä tietojen edelleen säilyttämiseen; sekä

10) sanomanvälitysrekisteristä kahden vuoden kuluttua sanoman välittämisestä.

Alle 15-vuotiaasta henkilöstä tehty merkinnät poistetaan tietojärjestelmästä yhden vuoden kuluttua siitä, kun rekisteröity on täyttänyt 18 vuotta. Tietoja ei kuitenkaan tällä perusteella poisteta, jos jokin merkinnöistä koskee rikollista tekoa, josta ei ole säädetty rangaistukseksi muuta kuin vankeutta, tai jos alle 15-vuotiaana rekisteröidystä tehdään uusia merkintöjä ennen kuin hän on täyttänyt 18 vuotta.

Edellä 1 ja 2 momentissa mainituilla perusteilla henkilötietoja ei poisteta, jos henkilön tietoihin on liitetty henkilöä koskevia hänen omaan turvallisuuteensa tai poliisin työturvallisuuteen liittyviä tietoja.

Kaikki henkilöä koskevat tiedot poistetaan järjestelmästä viimeistään kuitenkin yhden vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta.

## 24 d § (Uusi)

**Tietojen poistaminen hallintoasiaintietojärjestelmästä**

Hallintoasian tietojärjestelmän tietokannasta ja erillisistä osarekistereistä poistetaan tiedot seuraavasti:

1) henkilökortti-, passi-, vartija- ja järjestyksenvalvojarekisteristä luvan tiedot 10 vuoden kuluttua luvan voimassaolon päättymisestä sekä hakemuksen hylkäämistä koskevat tiedot, peruutus-, este- ja huomautustiedot sekä lausuntoa koskevat tiedot 10 vuoden kuluttua hakemuksen hylkäämisestä, peruutus-, este- tai huomautustiedon merkitsemisestä taikka lausunnon antamisesta;

2) tarkastuskorttirekisteristä viiden vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä; sekä

3) ulkomaalaisen tunnistamisrekisteristä 10 vuoden kuluttua rekisteröinnistä tai yhden vuoden kuluttua siitä, kun rekisteröity on saanut Suomen kansalaisuuden.

Kaikki henkilöä koskevat tiedot poistetaan tietojärjestelmästä viimeistään kuitenkin yhden vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta.

24 e § (Uusi)

**Tietojen poistaminen muista pysyvistä henkilörekistereistä**

Muista esitutkintaa, poliisitutkintaa sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämistä varten perustetuista henkilörekistereistä kuin 1 a §:ssä säädetystä poliisiasiain tietojärjestelmästä poistetaan tiedot seuraavasti:

1) poliisin valtakunnalliseen käyttöön perustetuista manuaalisesti ylläpidettävistä rekistereistä yhden vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta;

2) poliisiyksikön ja useamman kuin yhden poliisiyksikön käyttöön perustetuista henkilörekistereistä 10 vuoden kuluttua rekisteröinnin aiheuttaneen teon, toimenpiteen tai tapahtuman merkitsemisestä; sekä

3) poliisin henkilöstöön kuuluvan tai poliisin henkilöstöön kuuluvien muodostaman työryhmän käyttöön perustetuista pysyvistä henkilörekistereistä silloin, kun tieto on todettu rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeettomaksi.

Edellä 1 momentissa säädetystä rekistereistä tiedot poistetaan kuitenkin yhden vuoden kuluttua:

1) esitutinnan päättämisestä, kun esitutkinnassa on käynyt ilmi, ettei rikosta ole tehty;

2) esitutkintaviranomaisen esitutkintalain 2 §:n 2 momentin nojalla tekemästä päätöksestä jättää ryhtymättä toimenpiteisiin rikokseen syyllisen saattamiseksi syytteeseen;

3) epäillyn rikoksen syyteoikeuden vanhentumisesta, kun esitutkinnassa on käynyt ilmi, ettei ketään voida saattaa syytteeseen;

4) siitä, kun rekisterinpitäjä on saanut tiedon syyttäjän tekemästä päätöksestä, jonka mukaan asiassa ei ole kyseessä rikos tai näyttöä rikoksesta; tai

5) siitä, kun rekisteröityä vastaan nostettu syyte on tuomioistuimen lainvoimaisella ratkaisulla hylätty.

Edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa sekä 2 momentissa mainituilla perusteilla ei henkilötietoja poisteta, jos henkilön tietoihin on liitetty henkilöä koskevia hänen omaan turvallisuuteensa tai poliisin työturvallisuuteen liittyviä tietoja.

Muista hallintoasiain käsittelyä varten perustetuista henkilörekistereistä kuin 1 b §:ssä tarkoitusta hallintoasiain tietojärjestelmästä poistetaan tiedot yhden vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta.

6 a luku

**Erinäiset säännökset (Uusi)**

25 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös  
(Kuten HE)

Helsingissä 10 päivänä joulukuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk  
vpj. Kaarina Dromberg /kok  
jäs. Ulla Juurola /sd  
Timo Järvilahti /kesk  
Reijo Kallio /sd  
Toimi Kankaanniemi /skl  
Juha Karpio /kok

Valto Koski /sd  
Osmo Kurola /kok  
Jukka Mikkola /sd  
Tuija Pohjola /sd  
Veijo Puhjo /va-r  
Erkki Pulliainen /vihr  
Aulis Ranta-Muotio /kesk.

## PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 29/1997 vp

**Hallituksen esitys laiksi poliisin henkilökistereististä annetun lain muuttamisesta**

*Hallintovaliokunnalle*

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Eduskunta on lähettäessään 9 päivänä lokakuuta 1997 hallituksen esityksen 133/1997 vp laiksi poliisin henkilökistereistä annetun lain muuttamisesta hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa hallintovaliokunnalle.

#### *Asiantuntijat*

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- tietohallintopäällikkö Aulis Gerlander, ylitar-

kastaja Jouko Huhtamäki ja lainsäädäntöneuvos Antti Peltari, sisäasiainministeriö

- lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö

- tietosuojavaltuutettu Jorma Kuopus

- rikosylitarkastaja Kimmo Hakonen, keskusrikospoliisi

- professori Mikael Hidén

- professori Antero Jyräntä

- professori Olli Mäenpää

- professori Ilkka Saraviita

- professori Kaarlo Tuori.

### HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi poliisin henkilökistereistä annettua lakia Euroopan poliisiviraston perustamista koskevan yleissopimuksen ja siihen liittyvän Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa koskevan lisäpöytäkirjan johdosta. Euroopan poliisiviraston tehtävänä on avustaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltaisia viranomaisia yleissopimuksessa määriteltujen kansainvälisen rikollisuuden muotojen estämisessä ja selvittämisessä. Yleissopimuksen ja lisäpöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä annetaan erikseen hallituksen esitys.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voi-

maan samana ajankohtana kuin yleissopimus Euroopan poliisiviraston perustamisesta.

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa käsitellään ehdotusta Euroopan poliisiviraston aktiivijärjestelmään luovutettavista tiedoista, niiden käytöstä ja luovuttamisesta sekä tarkastusosastosta. Perusteluissa katsotaan, että ehdotus ei ole ongelmallinen hallitusmuodon 8 §:n kannalta, kun otetaan huomioon rekisteröinnin taustalla oleva tärkeä yhteiskunnallinen tarve ja tietojen keräämiselle ja tallettamiselle asetetut tiukat edellytykset. Hallitus on kuitenkin pitänyt suotavana, että asiasta hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

## VALIOKUNNAN KANNANOTOT

**Perustelut**

Esityksen tarkoituksena on muuttaa poliisin henkilörekisterilakia niin, että se kattaa tietojen luovuttamisen poliisin henkilörekistereistä Euroopan poliisivirastolle, Europolille, sekä erityisesti Europolin atk-tietojärjestelmän perustamisen ja tietojen luovuttamisen tähän järjestelmään ja Europolin jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille sekä tietojen hankkimisen Europolin atk-tietojärjestelmästä. Esityksen kannalta merkityksellinen perustuslainkohta on ennen muuta hallitusmuodon 8 §:n 1 momentti. Siinä säädetään: ”Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.” Säännöksen lakiviittaus henkilötietojen suojasta edellyttää perusoikeusuudistuksen mukaisesti (PeVM 25/1994 vp) lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta, mutta jättää sääntelyn yksityiskohtat lainsäätäjän harkintaan. Lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa toisaalta kuitenkin se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa lähtökohtaisesti suojatun yksityiselämän piiriin.

Valiokunta arvioi hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin säännöksiä pian perusoikeusuudistuksen voimaantulon jälkeen lausunnossa, joka koski lakiehdotusta poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa (PeVL 8/1995 vp). Valiokunta korosti yleisesti lain yksityiskohtaisten säännösten täsmällisyyden tärkeyttä. Valiokunta erikseen totesi, että myös kysymys henkilörekistereihin talletettujen tietojen säilytysajoista kuuluu kyseisessä perustuslainkohdassa ilmaistun lailla säätämisen vaatimuksen piiriin. Tämän näkemyksen valiokunta uudisti lausunnossa 7/1997 vp.

Epäiltyjen tietojärjestelmä -nimisen poliisin henkilörekisterin uudeksi osarekisteriksi tulee esityksen mukaan Europol-talletusrekisteri. Siihen talletettavat tiedot määräytyvät lain 2 §:n 4 momentin mukaan viime kädessä Europolin toimivallan perusteella. Tätä seikkaa koskee Euroopan yleissopimus (HE 136/1997 vp), lähinnä sen 2 ja 8 artikla.

Europol-talletusrekisterin perustaminen on tärkeän yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Eu-

ropol, jolle tietoja luovutetaan, ei ole suomalainen viranomainen. Europol voi luovuttaa tietoja edelleen toisen jäsenvaltion viranomaiselle. Valiokunta on kuitenkin lausunnossa 28/1997 vp katsonut, että yleissopimus Euroopan poliisiviraston perustamisesta ei anna aihetta huomautuksiin hallitusmuodon 8 §:n 1 momentin kannalta. Keskeisenä syynä tähän näkemykseen oli se, että yleissopimuksen 14 artikla sisältää riittävät takeet tietosuojan tasosta. Myös oikeusturvajärjestelyjä pidettiin riittävinä.

Lakiehdotuksen 24 § koskee henkilörekisterin tietojen poistamista. Ehdotettu uusi 2 momentti, joka koskee perustettavaa Europol-talletusrekisteriä, täyttää valiokunnan käsityksen mukaan lailla säätämisen vaatimuksen. Pykälän 3 momentin mukaan muihin henkilörekistereihin talletettujen tietojen säilytysajoista säädetään asetuksella. Tämä säännös on selkeästi vastoin valiokunnan edellä mainituissa lausunnoissa ilmaisemaa kantaa ja johtaa lakiehdotuksen käsittelemiseen vaikeutetussa säätämisyhteistyössä. Laki voidaan kuitenkin säätää tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä, jos momenttiin sisällytetään säännökset säilytysajoista tai jos momentti tässä yhteydessä poistetaan. Jälkimmäisessä tapauksessa tietojen säilytysaikoihin sovellettaisiin yleistä henkilörekisterilainsäädäntöä, kunnes mahdollisesti poliisin henkilörekisterilain kokonaisuudistuksen yhteydessä tästä asiakokonaisuudesta otetaan lakiin omat säännöksensä.

Lakiehdotuksen 23 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella poliisilla on oikeus käyttää eräin rajoituksin poliisin henkilörekisterin tietoja annettaessa lausuntoa myös henkilön luotettavuudesta harkittaessa hänelle esitetyn arvonimen myöntämistä. Poliisin henkilörekisterit on luotu poliisilain 1 §:ssä mainittujen poliisin tehtävien suorittamiseksi. Nyt ehdotettu rekisterien käyttö kyseiseen luotettavuuslausuntoon menee yli näiden tarkoitusten. Valiokunnan mielestä tämä säännös tulee poistaa hallitusmuodon 8 §:n 1 momentista johtuvista syistä.

Lakiehdotuksen 25 §:n 2 momentin nojalla poliisin ylijohto voi antaa tarkempia määräyksiä ja ohjeita poliisille kuuluvien tehtävien suoritta-

misesta. Ehdotuksen sanamuoto ja perustelutkin viittaavat siihen, että kysymyksessä ovat teknisluonteisia seikkoja ja toimivaltaisen poliisiviranomaisen osoittamista koskevat määräykset ja ohjeet. Ehdotus ei ole valiokunnan mielestä valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallinen. Hallintovaliokunnan tulisi kuitenkin selvittää, voidaananko ehdotusta täsmentää niin, ettei sen ja pykälässä nykyisin olevan asetuksenantovaltuuden välille jää päällekkäisyyttä.

### *Lausunto*

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

*että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä, jos valiokunnan sen 24 §:n 3 momentista tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon.*

Helsingissä 25 päivänä marraskuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ville Itälä /kok  
 vpj. Johannes Koskinen /sd  
 jäs. Esko Helle /vas  
 Gunnar Jansson /r  
 Anneli Jäätteenmäki /kesk  
 Juha Korkea-aho /kesk  
 Valto Koski /sd  
 Heikki Koskinen /kok

Jorma Kukkonen /sd  
 Johannes Leppänen /kesk  
 Jukka Mikkola /sd (osittain)  
 Riitta Prusti /sd  
 Veijo Puhjo /va-r  
 Maija-Liisa Veteläinen /kesk  
 vjäs. Jouko Jääskeläinen /skl.

